

Opettajan temperamentin vaikutus
opetustilanteeseen instrumenttiopettajan
näkökulmasta

Sari Kujala

Opinnäytetyö
Marraskuu 2014

Musiikin koulutusohjelma
Kulttuuriala

Tekijä(t) Kujala, Sari	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 02.11.2014
	Sivumäärä 33	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: X
Työn nimi Opettajan temperamentin vaikutus opetustilanteeseen instrumenttiopettajan näkökulmasta		
Koulutusohjelma Musiikin koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Pantsu, Leena		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Temperamentti vastaa kysymykseen ”kuinka”, eli siihen, miten ihminen tekee sen, mitä hän tekee. Temperamentti määritellään siis yksilölle tyypilliseksi käyttäytymistyyliksi tai tavaksi, jolla hän reagoi ulkopuolelta tuleviin ärsykkeisiin.</p> <p>Instrumenttitunneilla vuorovaikutukseen vaikuttavat suuresti sekä opettajan että oppilaan temperamentti. Tässä opinnäytetyössä keskitytään ensisijaisesti opettajan temperamenttiin.</p> <p>Oppilaan temperamentti vaikuttaa ratkaisevasti siihen, miten paljon opettaja katsoo tarpeelliseksi antaa opetusta ja ohjeita, miten kykenevä oppilas on itsenäiseen työskentelyyn ja kuinka paljon vuorovaikutusta ylipäätään muodostuu oppitunnin aikana opettajan ja oppilaan välille.</p> <p>Tutkimustuloksissa kävi ilmi, että tieto erilaisista temperamenttiteorioista ei ollut haastateltavilla kovin vahvaa. Opettajat olivat sitä mieltä, että oma temperamentti vaikuttaa opettamiseen, mutta kaikki eivät kovin tarkasti osanneet eritellä, millä tavalla vaikutukset ilmenevät. Opettajan roolilla nähtiin olevan vaikutusta oman temperamentin ilmenemiseen tunnilla. Se ikään kuin toimii jonkinlaisena suodattimena ja rajoittajana sekä myös yllykkeenä astua oman mukavuusalueensa ulkopuolelle.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Musiikki, instrumenttiopettaja, temperamentti, vuorovaikutus		
Muut tiedot		

Description

Author(s) Kujala, Sari	Type of publication Bachelor's/Master's thesis	Date 02.11.2014 Language of publication: Finnish
	Number of pages 33	Permission for web publication: X
Title of publication The effects of the teachers temperament to the teaching situation from the point of view of the instrument teacher		
Degree programme Degree Programme in Music		
Tutor(s) Pantsu, Leena		
Assigned by		
Abstract Temperament answers to question "how", i.e. how the person does what he/she does. Temperament is defined as a typical style of behaving or a way of which a person reacts to stimuli. Both the teacher's and the student's temperament have a great effect on the interaction during the instrument lesson. This thesis primary focuses on the teacher's temperament. The student's temperament has a conclusive effect on how much the teacher finds necessary to teach and to give instructions, how able the student is to work independently, and how much interaction is formed between the teacher and the student during the lesson. The research study shows the general knowledge of the interviewee concerning different temperament theories was not that strong. The teachers agreed that their temperament affects their teaching, however, not all of them were able to define in which ways the temperament actually affects. The role of a teacher was seen to make a difference on how the temperament is shown during class. It works as some sort of filter and limiter and also pushes the teacher to step out of their comfort zone.		
Keywords/tags Music, teacher, temperament, interaction		
Miscellaneous		

Sisälllys

1	Johdanto.....	4
2	Tutkimusmenetelmät ja tiedonhankinta.....	5
3	Mitä temperamentti on.....	6
4	Eri temperamenttiteorioita	7
5	Temperamentin vaikutus vuorovaikutukseen	9
6	Opettajien kokemuksia	11
6.1	Millä tavalla opettajan luonne näkyy tunnilla?.....	12
6.2	Opettajan roolista	13
6.3	Vuorovaikutuksesta	14
6.3.1	Temperamenttityyppien vuorovaikutukseen vaikuttavia tekijöitä	14
7	Lopuksi	16
8	Liitteet	17
8.1	Haastattelu 1	18
8.2	Haastattelu 2	24
8.3	Haastattelu 3	30
9	Lähteet	33

1 Johdanto

Valitsin opinnäytetyön aiheeksi opettajan temperamentin vaikutuksen opetustilanteissa tapahtuvaan vuorovaikutukseen. Opettajan työ on luonteeltaan sosiaalista ja siksi vuorovaikutustaidot ovat hyvin oleellinen osa opettajan ammattitaitoa. Opetustilanteessa ja yhteistyössä toimitaan enemmän ja vähemmän oman persoonan kautta. Eri ihmisillä on luonnostaan erilainen tapa reagoida yksilön ulkopuolelta tai hänen sisältään tuleviin ärsykkeisiin. Kun tapahtuu jotakin yllättävää, tapahtuu temperamenttireaktio. Esimerkiksi työyhteisön kovalla työllä ansaitsema voitto saa toisen huutamaan ilosta, toinen tyytyy hymyilemään, kolmas haluaa työtovereitaan ja neljäs pakertaa naama peruslukemilla kiireistä työtehtävää. Jokainen reagoi hänen temperamentilleen sopivalla tavalla. (Dunderfelt 1998, 19.)

Oppilaan temperamenttia koskevaa tutkimusta on tehty enemmän kuin opettajan temperamenttia koskevaa tutkimusta. Tästä syystä uskon tällaiselle tutkimukselle olevan kysyntää. Vaikkakin on totta, että vuorovaikutukseen tarvitaan kaksi, ja sen takia oppilaan temperamenttia ei voi täysin jättää tarkastelun ulkopuolelle, opettajan temperamenttiin on tärkeä myös kiinnittää huomiota.

Opinnäytetyössäni halusin keskittyä siihen, miten instrumenttiopettajat kokevat omat temperamenttinsa ilmenevän opetuksessaan ja onko heillä aikaisempaa käsitystä temperamenttiteorioista. Halusin myös selvittää, miten paljon heidän mielestään opettajan rooli vaikuttaa temperamentin ilmenemiseen tunnilla. Haastattelin kolmea jyväsyläläistä instrumenttiopettajaa, kahta naista ja yhtä miestä opinnäytetyötäni varten.

Temperamenttiteorioiden kirjo on todella laaja, ja olisinkin voinut valita niistä esimerkiksi Jungin temperamenttiteorian tai Myer-Briggs –tyyppiteorian. Valitsin kuitenkin ns. nelikenttäteorian, jota mm. psykologi Tony Dunderfelt avaa kirjoissaan, koska omasta mielestäni se on toimivin ja helpoiten sisäistettävissä oleva teoria. Se on myös suhteellisen helppo selittää sellaisellekin, joka ei ehkä ole aikaisemmin tutustunut temperamenttiteorioihin, kuten haastateltaville opettajille.

Tein keväällä 2014 Jyväskylän ammatillisen opettajakorkeakoulun tutkimusopintojen kurssille artikkelin opettajan temperamentin vaikutuksesta opetustilanteissa tapahtuvaan vuorovaikutukseen yhdessä Outi Jussilan kanssa. Jatkoin tässä opinnäytetyössäni saman aiheen parissa ja käytetyt haastattelut toteutin artikkelia kirjoittaessani.

2 Tutkimusmenetelmät ja tiedonhankinta

Opinnäytetyöni tutkimusmenetelmäksi valitsin laadullisen tutkimusmenetelmän. Aineistolähtöisen eli laadullisen opinnäytetyön tarkoituksena on todellisen arkielämän moninainen kuvaaminen eri muodoissa. Ilmiöitä pyritään tutkimaan mahdollisimman kattavasti ja luonnollisissa, todellisissa, tilanteissa. Tarkoituksena onkin ymmärtää ja tulkita jonkin valitun ilmiön esiintymisen merkityksiä. Sen vuoksi aineistolähtöisessä prosessissa suositaan aineiston keruumenetelmiä, joissa tiedonantajien näkökulmat ja "äänet" pääsevät esille. Menetelmiä ovat mm. avoin haastattelu, osallistuva havainnointi, eläytymismenetelmä ja erilaisten dokumenttien ja tekstien sisällölliset analyysit. Tiedonantajia lähestytään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. Tavoitteena ei ole hakea koko populaatiota koskevaa yleistettävyyttä vaan löytää käsitteellisiä ilmiöitä ja saada teoreettista pitävyyttä, ymmärrystä. (Tutkimuksen – opinnäytetyön tarkoitus 2014.)

Opinnäytetyöni tiedonhankinnan pääpaino on aihetta käsittelevässä kirjallisuudessa, jota tuon lähemmäs käytäntöä muutamalla haastattelulla. Haastattelut ovat teemahaastatteluja, joissa edetään tiettyjen keskeisten etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. (Tuomi & Saarijärvi 2009, 75.)

Teorialähtöinen analyysi on perinteinen analyysimalli, joka nojaa johonkin tiettyyn teoriaan, malliin tai auktoriteetin esittämään ajatteluun. Tutkimuksessa kuvaillaan tämä malli ja sen mukaan määritellään mm. tutkimuksessa kiinnostavat käsitteet.

Aineiston analyysia ohjaa valmis aikaisemman tiedon perusteella luotu kehys. (Tuomi & Saarijärvi 2009, 97.) Analysoin opinnäytetyöni haastatteluja tällä menetelmällä.

3 Mitä temperamentti on

Mitä temperamentilla oikeastaan tarkoitetaan? Usein ihmisten välisissä arkikeskusteluissa menevät sekaisin sellaiset termit, kuten persoonallisuus, temperamentti ja luonne. Keltikangas-Järvinen (2004, 36) kuvaa teoksessaan Temperamentti – ihmisen yksilöllisyys temperamenttia joukoksi synnynnäisiä taipumuksia ja valmiuksia, jotka voidaan nähdä käyttöaineena tai raakamateriaalina, josta erilaiset ympäristön vaikutukset, kuten kasvatus, yhteisön odotukset ja kulttuurin normit ja arvostukset muokkaavat persoonallisuuden. Temperamentti on täten ihmisen myöhemmän persoonallisuuden varhainen, biologinen perusta. Toisin sanoen, persoonallisuus syntyy ympäristön vaikutuksesta, kun taas temperamenttipiirteet ilmaantuvat varhain, jo ennen kuin ympäristö on ehtinyt niihin vaikuttaa. Tämä ei kuitenkaan sulje pois sitä, etteikö ympäristö vaikuttaisi myös temperamenttiin.

Temperamentti vastaa kysymykseen ”kuinka”, eli siihen, miten ihminen tekee sen, mitä hän tekee. Temperamentti määrittää siis yksilölle tyyppilliseksi käyttäytymistyyliksi tai tavaksi, jolla hän reagoi ulkopuolelta tuleviin ärsykkeisiin. Se ilmenee esimerkiksi tyyliissä, jolla ihminen ilmaisee tunteitaan, miten pitkään hän keskittää tarkkaavaisuutensa yhteen asiaan tai miten helposti hän on häiritävissä ja miten aktiivinen hän on. Kahdella aikuisella voi olla samanlainen koulutus, samat harrastukset, samanlainen työkokemus ja osaaminen ammatissaan ja samat motiivit edetä urallaan. Kuitenkin nämä ihmiset eroavat suuresti toisistaan nopeudessa, jolla he toimivat. Tavassa, jolla he hyväksyvät muutokset. Helppoudessa, jolla he lähestyvät uusia sosiaalisia tilanteita. Voimakkuudessa, jolla he ilmaisevat tunteitaan sekä sitkeydessään, jolla pyrkivät viemään tehtävät loppuun. Tästä johtuen näillä aiemmin luetelluilla samoilla ominaisuuksilla ei ole mitään merkitystä siihen, pidetäänkö heitä samanlaisina ihmisinä. (Keltikangas-Järvinen 2004, 37-38.)

Arkikielessä puhutaan myös usein ihmisistä, joilla on ”voimakas temperamentti”, ja silloin tarkoitetaan hyvin räiskyvää, ulospäin suuntautunutta tyyppiä. Psykologiselta kannalta katsottuna myös hiljainen, sisäänpäin kääntynyt ihminen on ”temperamenttinen”, mutta eri tavalla. (Dunderfelt 2012, 20.)

Ihmisen kokonaispersoonallisuus muodostuu monesta eri tekijästä. Näitä tekijöitä ovat fyysinen minä, rooliminä (esim. opettaja), kulttuuriminä (esim. suomalainen), kasvatettu minä (se osa meistä, jonka olemme sisäistäneet vanhemmiltamme, sukulaisiltamme ym.), ydinminä (aidoin minä) sekä temperamentti. Temperamentti on siis vain yksi osa ihmisen kokonaispersoonallisuudesta, mutta silti se on tärkeä. Temperamenttireaktioita voidaan mitata ja ryhmittää tyypeiksi ja luokiksi. Ihmisen yksilöllisyys ei kuitenkaan ole sama, kuin hänen temperamenttinsa. Yksilöllisyyden perusfilosofiaan kuuluu oletus, että on olemassa vain yhdenlaista, juuri tällaista ”sinua” tai ”minua” koko maailmassa. Ihmisiä, joilla on samanlainen temperamenttityyppi, taas on olemassa lukuisia. Tietty temperamenttiluokitus ei siis ole lopullinen nimilappu ihmisen luonteelle, eikä se tuomitse häntä olemaan tietynlainen kaikissa tilanteissa koko elämänsä ajan. Ihmisen *ydinminä* on juuri se puoli hänestä, joka voi tarvittaessa vaikuttaa siihen, miten hän toimii. Myös vastoin hänen omaa temperamenttiaan tai sitä, miten *kasvatettu minä* haluaisi toimia. (Dunderfelt 2012, 15-21.)

4 Eri temperamenttiteorioita

Erilaisia temperamenttiteorioita on kehitetty vuosien saatossa useita. Itse asiassa on olemassa hätkähdyttävän monta erilaista tapaa esittää, mistä eri osista ihmisen persoonallisuus muodostuu. Kaikki näkemykset sisältävät paljon hyvää ja kaikkia voidaan käyttää itsetuntemuksen edistämiseksi. (Dunderfelt 2012, 23.) Kirjassaan *Henkilökemia – yhteistyö erilaisten ihmisten välillä* (1998, 30) Dunderfelt esittää, että eniten yhteistä kaikille tyyppiteorioille on, että jossain kohtaa mainitaan perusjako ulospäin suuntautunut – sisäänpäin suuntautunut eli ammattikielellä ilmaistuna ekstroversio – introversio. Seuraavaksi eniten käytetty luokitustapa on jako neljään ja

siitä kehitettyjä versioita: kahdeksan, kaksitoista, kuusitoista, jopa kolmekymmentäkuusi. Historiallisesti nelijaosta on puhuttu sanoilla koleerinen, sangviininen, flegmaattinen ja melankolinen. Nämä sanat sisältävät kuitenkin hieman negatiivisen latauksen, joten Dunderfelt on ratkaissut ongelman käyttämällä näiden nimitysten sijasta värejä punainen, keltainen, vihreä ja sininen. (Dunderfelt 2012, 32.) Jokaisessa ihmisessä on kaikkia värejä, mutta ne ovat erilaisessa suhteessa keskenään. Pääsääntöisesti suurin osa ihmisistä löytää yksi tai kaksi hallitsevaa tyyliä itsestään.

Sinisen luonnetyypin edustaja on monipuolinen persoona. Hän on luonnostaan sisäänpäin suuntautunut eli introvertti, joskin tunteiden viedessä, hän voi käyttäytyä hyvin eri tavoin. (Lahaye 1984, 20.) Dunderfeltin (1998, 51) mukaan hän on pohdiskeleva, uhrautuvainen ja lahjakas perfektionisti, jolla on hyvin herkkä tunne-elämä. Sinisen hyvät puolet ovat harkinta, perusteellisuus, suunnitelmallisuus, kyky analysoida ja ajatella rationaalisesti, ottaa huomioon monta tekijää, pitää kiinni periaatteistaan ja suunnata kohti ihanteitaan ja suuria tavoitteitaan. Sinisen heikot puolet ovat epäkäytännöllisyys, pessimismi ja negatiivisuus sekä liian kriittinen suhtautuminen ihmisiin ja asioihin. Vuorovaikutuksessa hänet voidaan kokea muita kontrolloivaksi ja muiden virheitä kyttääväksi. (Kujala, Jussila 2014, 2.)

Punaisen värin edustaja taas on ulospäin suuntautunut ja voimakastahtoinen. Hän ei välttämättä puhu paljon, mutta hänen puheessaan on suoruutta, pontevuutta ja jämpätyyttä. Puhe on kuuluvaa, eikä hän vauhtiin päästyään kaihda ronskeja ilmaisuja. Hänen hyvät puolensa ovat energia, antautuminen tehtävälle, rehellisyys, rohkeus ja voimakastahtoisuus. Negatiivisia puolia taas ovat herkkyyys loukkaantua, itsekeskeisyys ja itsesääli, toisista piittaamattomuus ja aggressiivisuus. Parhaimmat roolit punaisella ovat johtaja, innoittaja ja vetojuhta, kun taas hankalina rooleina näkyvät jyrääjä, pomottaja, äkkiväärä ja tyranni. (Dunderfelt 1998, 53.) (Kujala, Jussila 2014, 3.)

Keltaisen värin olemukseen kuuluu punaisen lailla ulospäin suuntautuneisuus, mutta eri tavalla. Tyypillisesti keltainen kanavoi energiansa puheilmaisuun ja yhteyden rakentamiseen toisten ihmisten kanssa enemmän kuin punainen. Keltaista kuvaa myös hyväntahtoisuus. Keltaisen hyviä puolia ovat sosiaalisuus, yhteyden luominen,

optimistisuus, eläytymiskyky, spontaanisuus, vaivattomuus toiminnassa, idearikkaus ja mielikuvituksellisuus. Huonoja puolia taas ovat vaikeuksien ja elämän tylsien asioiden kieltäminen, energian hajoaminen liian moniin projekteihin, tunteiden heittelehtiminen ääripäästä toiseen, alttius kaikille vaikutteille, ajan hallinta, vaikeus sanoa ei sekä vaikeus viedä asiat loppuun asti. (Dunderfelt 1998, 55-56.) (Kujala, Jussila, 2014, 3.)

Vihreän värin edustaja on sisäänpäin kääntynyt. Aluksi sitä voi olla vaikea erottaa sinisestä mielenlaadusta. Vihreä henkilö liikkuu hyväntahtoisesti ääripäiden välissä. Hän antaa itsestään tasapainoisen, ystävällisen ja rauhallisen kuvan, ja sitä hän yleensä onkin. (Dunderfelt 1998, 56-57.) Vihreän hyvät puolet ovat tyyneys, rauhallisuus, huolettomuus, diplomaattisuus, käytännöllisyys ja luotettavuus. Huonoja puolia taas ovat, innottomuus, itsekkyyks, saamattomuus, pelokkuus sekä päättämättömyys. (Lahaye 1984, 125.) (Kujala, Jussila, 2014, 3.)

Itselle tyyppillisten reaktioiden havaitseminen voi olla vaikeaa siksi, että ihmisellä on ikään kuin luontainen vastustus myöntää itselleen, että on tietynlainen. Henkilö saattaa haluta olla ainutlaatuinen eikä ryhmiteltävissä mihinkään lokeroon. Ihmisen yksilöllisyys on kuitenkin eri asia, kuin tyyppiluokitus. Rehellinen itsetuntemus osoittaa nimittäin lähes aina, että ihminen tuo kuitenkin esiin pääsääntöisesti tietyntyyppisiä reaktiomalleja ja tietynlaista käyttäytymistä. Yksilöllisyys tulee esiin siinä, että henkilöllä on mahdollisuus tiedostaa persoonallisuuttaan. On myös hyvä opiskella temperamenttityyleistä sitä tai niitä, jotka tuntuvat itsestä kaikkein vieraimmilta, koska yleensä meillä on vaikeinta ihmisten kanssa, joilla itsellemme vierain temperamenttityyli on voimakkain. (Dunderfelt 2012, 65-66.)

5 Temperamentin vaikutus vuorovaikutukseen

Oppilaan temperamentti vaikuttaa ratkaisevasti siihen, miten paljon opettaja katsoo tarpeelliseksi antaa opetusta ja ohjeita, miten kykenevä oppilas on itsenäiseen työskentelyyn ja kuinka paljon vuorovaikutusta ylipäättään muodostuu oppitunnin

aikana opettajan ja oppilaan välille. Opettajien on havaittu olevan enemmän vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa, joiden temperamentin he itse arvioivat miellyttäväksi. Myös vuorovaikutuksen laadun on todettu olevan tällöin parempaa ja monipuolisempaa ja sisältävän enemmän sosiaalista opetusta, kuten keskustelua, rohkaisua, neuvontaa ja kysymysten esittämistä. (Mullola 2013, 67-68.)

Mullolan (2013, 68) mukaan temperamentti on yhteydessä siihen, millaisia opettajan antamat neuvot ja ohjeet ovat sisällöltään, vaikka opettaja itse ajattelisikin oppilaan varsinaisen osaamisen ohjaavan hänen opetustaan ja neuvojaan.

Opettajan temperamentti vaikuttaa hänen omaan opetustyyliinsä, siihen, millaisia opetusmetodeja hän suosii ja mitkä tavat opettaa ovat hänelle itselleen luontevimpia. Se vaikuttaa myös siihen, millaisia reaktioita opettaja odottaa oppilaaltaan antamaansa opetukseen. Opettaja saattaa yleensä olla varma siitä, että hänelle itselleen luontevin tapa opettaa on myös opiskelijalle luontevin tapa opiskella ja oppia. Tästä johtuen on opettajalle ammatillista etua, jos hän pystyy ensin tunnistamaan oman temperamenttinsa ja sen kautta ymmärtämään paremmin, miten erilaiset temperamentit toimivat vuorovaikutteisessa opetustilanteessa. Opettajan on silloin helpompaa ymmärtää, miksi toisten oppilaiden kanssa vuorovaikutus on todella helppoa ja miksi joidenkin oppilaiden kanssa eivät ”kemat” millään tunnu kohtaavan. (Mullola 2013, 68.)

Pääkirjoituksessaan *Tapautuuko kohtaaminen – syntykö vuorovaikutusta* (2012, 12-13) Jakkula, Liivak ja Veltamann toteavat vuorovaikutuksen olevan yhteydessä opettajan ja oppilaan välisiin temperamenttieroisiin. Yleisesti ottaen temperamenttiltaan opettajan itsensä kaltaista oppilasta voi olla helpompi opettaa. Vaikeiksi oppilastyypeiksi artikkelin mukaan koetaan kaikkietävät, epäilijät ja passiiviset ”ihan sama” -tyypit. Uskoisin kuitenkin opettajan temperamentin olevan vahvasti sidoksissa sen kanssa, millaiset oppilaat koetaan haastavina. Jokaisesta temperamenttityypistä löytyy huonoja puolia, jotka pahimmassa tapauksessa voivat tehdä oppilaasta ja myös opettajasta sietämättömän. Kyse onkin enemmän ehkä siitä, kuinka suuressa osassa henkilön heikkoudet ovat hänen luonteessaan. Esimerkiksi ns. punaisen temperamenttityypin henkilö saattaa olla todella äkkipikainen, jos hän ei ole oppinut hallitsemaan tuota ominaisuutta itsessään.

6 Opettajien kokemuksia

Haastattelin kolmea soitonopettajaa selvittääkseni, *miten opettajat kokevat temperamentin vaikutuksen työssään ja sitä, kuinka suuri vaikutus opettajan roolilla on temperamentin ilmenemiseen*. Haastatteluissa käytin testiä, joka löytyy Tim Lahayen kirjasta *Luonteesi ja sen mahdollisuudet* (1993, 96). Kyseisessä kirjassa ei puhuta temperamenttityyleistä väreinä, mutta käytännössä kyseessä on sama teoria, jota Dunderfelt käyttää kirjoissaan. Opettajista kaksi ovat Jyväskylän ammattiopiston opettajia ja yksi Jyväskylän ammattikorkeakoulun opettaja.

Opettajan temperamentti ei tee kenestäkään opettajasta hyvää tai huonoa pedagogia. Siksi se ei voi myöskään olla peruste valita tai syrjäyttää ketään hakijaa esimerkiksi opettajankoulutuksesta. (Mullola 2013, 69.) On kuitenkin huomioitava, että monesti aktiivista, sosiaalista ja puheliasta hakijaa suositaan hakutilanteessa. Keltikangas-Järvinen (2006, 226) korostaa kuitenkin, että pedagogiset taidot eivät ole synnynnäisiä vaan koulutuksen ja opiskelun tulos. David J. Teachout toteaa myös tutkimuksessaan *The Relationship Between Personality and the Teaching Effectiveness of Music Student Teachers* (2001, 189), että opettajan persoonallisuustyyppillä ei ole huomattavaa merkitystä siihen, miten tehokasta opettajan opetus on.

Haastatteluissani kävi ilmi, että yksikään haastateltavista ei ollut kovin paljon tutustunut temperamenttiteorioihin. Eivät, vaikka jokainen heistä on opiskellut pedagogiikkaa. Yleistystä tästä otannasta ei tietenkään voi tehdä, mutta ainakaan Jyväskylän ammattikorkeakoulussa opintoihin ei varsinaisesti kuulu temperamenttierojen ymmärtäminen. Keltikangas-Järvinen (2006, 226) painottaa, että opettajaa auttaa hänen oman temperamenttinsa tunteminen ja tieto siitä, miten erilaiset temperamentit toimivat vuorovaikutuksessa. Kun opettaja tuntee oman temperamenttinsa, hänen on helpompi ymmärtää, miksi hän pitää joistain oppilaista ensi näkemältä ja miksi hänen on niin vaikea ymmärtää ja hyväksyä joidenkin oppilaidensa reaktioita.

6.1 Millä tavalla opettajan luonne näkyy tunnilla?

Jokaisella temperamenttityylillä on omat positiiviset ja negatiiviset puolensa. Temperamenttiltaan monenlaisia opettajia tarvitaan jo pelkästään siksi, että opetettavina olevien oppilaiden perusjoukko edustaa kaikkia temperamentteja. Opettajan temperamentti tekee opettajatkin erilaisiksi toiminta- ja opetustyyteiltään – aivan kuten oppilaat. (Mullola 2013, 69.) Haastatteluissani nousivat esiin sellaiset positiiviset ominaisuudet kuten, rauhallinen päämäärätietoinen, pitkäjänteinen, ahkera, tunnollinen, esteettinen, analyyttinen, seurallinen, puhelias ja innokas. Negatiivisina puolina esiin taas nousivat syyllisyydentuntoinen, herkkänahkainen, arvosteleva sekä ahkera ja tunnollinen siinä mielessä, että ei osaa asettaa itselleen rajoja. Haastateltavista yksi eritteli testissä olevat adjektiivit kohta kohdalta ja yksi osasi mainita pari ominaisuutta kun taas yksi ei osannut eritellä juuri mitään konkreettista. Se, miten hyvin haastateltavat osasivat itseään ja toimintaansa analysoida, tuli mielestäni tässä kohtaa hyvin esille.

En osaa sanoa, paljonko opettajan sukupuoli vaikuttaa siihen, miten vahvasti hän osaa analysoida omaa toimintaansa tai ylipäänsä tekeekö hän sitä. Kumpikin naisista, joita haastattelin, olivat yhdeltä temperamenttityypiltään melankolisia eli sinisiä, kun taas mieshaastateltava ei ollut. Siniselle luonnetyypille on ominaista voimakas itsetarkkailu sekä analysointi. Kuitenkin sukupuolellakin saattaa olla merkitystä. Jari Sinkkonen toteaa artikkelissaan (2013, 53) että tilastollisesti tytöt muodostavat annetun tehtävän alussa ensin ihmissuhteita ja käyvät keskustelua siitä, miten tavoitteisiin päästään. Poikien lähestymistapa on toiminnallinen ja tavoitekeskeinen. He kääntävät rintamasuunnan tehtävää päin, kun tytöt katsovat ensin toisiinsa tai toimintaa johtavaa aikuista. Toisin sanoen, naiset ovat ehkä sosiaalisesti analyyttisempiä ja tunnistavat herkemmin toisen ihmisen tunnetilat ja reaktiot sekä myös omansa, koska ovat tehneet sitä enemmän. Poikkeus tietenkin aina vahvistaa säännön. Lapsen persoonallisuuteen vaikuttavat luonnollisesti lukemattomat muutkin tekijät kuin biologia ja lapsiveden hormonit. (Sinkkonen 2013, 54.) Haastatteluissa miesopettajalla oli jonkinlaisia vaikeuksia pukea sanoiksi sitä, miten hänen temperamenttinsa opetustilanteessa ilmenee, vaikka olikin sitä mieltä, että se jollain tavalla näkyy.

Luultavasti nykyään sekä kouluissa että opettajankoulutuksessa itsearviointia tehdään paljon enemmän kuin aikaisemmin. Tämä osaltaan auttaa tulevia opettajia tarkastelemaan ja analysoimaan toimintaansa paremmin. Liika itsensä tarkkailu voi tietysti myös kääntyä opettajaa itseään vastaan, mutta uskoisin, että tämä kyky kuitenkin tekee opettajasta ammattitaitoisemman. Se, että pystyy ymmärtää oppilaan kanssa tapahtuvia henkilökemiallisia tilanteita omasta ja oppilaan temperamentistakin käsin, auttaa opettajaa paremmin löytämään ratkaisuja mahdollisiin ongelmatilanteisiin. Esimerkiksi oppilaan motivaatio-ongelmiin on helpompi löytää ratkaisuja, jos ymmärtää eri temperamenttityypeille tyypillisiä toimintatapoja. Esimerkiksi vihreän temperamentin oppilaalle saamattomuus voi olla todellinen ongelma. Tällöin opettajan on kuitenkin nähtävä sen taakse ja ymmärrettävä, että kyseessä ei silti ole välttämättä oppilaan väärä uravalinta.

6.2 Opettajan roolista

Jokainen haastateltava oli sitä mieltä, että opettajan rooli vaikuttaa siihen, miten vahvasti oma luontainen temperamentti näkyy opetustilanteessa. Se ikään kuin toimii jonkinlaisena suodattimena ja rajoittajana sekä myös yllykkeenä astua oman mukavuusalueensa ulkopuolelle. Erityisesti opettajan rooli hillitsee opettajan temperamentin negatiivisia puolia. Tämä toisaalta saattaa edesauttaa myös sitä, että opettajan temperamentin luontaiset hyvät puolet pääsevät paremmin esille.

Yksi haastateltavista painotti sitä, että opetustilanteessa mennään niin paljon oppilaan ehdoilla, että oma itsekeskeisyys ei opettajan roolin vuoksi tule niin paljon esille. Haastateltavan temperamenttiin liittyvä tunnollisuus varmasti osaltaan vaikuttaa siihen, että hän ottaa niin vahvasti oppilaan edun huomioon tunnilla. Uskaltaisin väittää, että kaikilla opettajilla ei tämä ominaisuus ole niin vahva. Vaikka opettajan rooli väistämättä muistuttaa asiakaspalvelutilannetta, jossa asiat tapahtuvat asiakkaan ehdoilla, opettajan temperamentilla on vaikutusta siihen, miten vakavasti oppilaan etu otetaan huomioon.

6.3 Vuorovaikutuksesta

Vuorovaikutuksessa on totta kai aina vähintään kaksi ihmistä. Soittotunnilla ei ole kyse pelkästään opettajan temperamentista, vaan myös oppilaan temperamentista, joka suoranaisesti vaikuttaa myös oppilaan oppimistyyleihin. Varsinkin ensimmäisessä haastattelussa oli huomionarvoista haastateltavan turhautuminen ns. laiskoihin oppilaisiin, niihin, jotka eivät harjoitelleet annettuja tehtäviä. Hän kuitenkin osasi jäljittää nämä laiskuuden oireet johonkin syyhyn, mitä monet opettajat tuskin vaivautuvat tekemään. On ehkä helpompaa leimata jokin oppilas laiskaksi ja jättää hänet sitten oman onnensa nojaan. Epävarmuus helposti lamauttaa. Varsinkin, jos oppilas kuitenkin on motivoitunut opiskelemaan musiikkia ja omaa instrumenttiaan, ei kyseessä useinkaan ole tällöin varsinainen laiskuus vaan vertailu ja huonommuuden tunne. Muusikoilla onkin monesti taipumusta vertailuun ja korkeisiin ihanteisiin, jotka ovat sinisen luonnetyypin negatiivisia puolia. Dunderfelt (2012, 55) mainitseekin, että sininen tyyppi pyrkii täydellisyyteen ja rikkeettömyyteen eikä aina huomaa, että tällaiset tavoitteet ovat periaatteessa saavuttamattomia. Tästä syystä hän usein joutuukin pettymään itseensä ja muihin. Perinteisesti onkin ajateltu muusikoiden edustavan nimenomaan sinistä, eli melankolista luonnetyypistä. Tämä varmasti pitää paikkansa ainakin siinä mielessä, että muusikolta vaaditaan tiettyä sisäänpäin suuntautunutta temperamenttia, jotta hän kokee olonsa mukavaksi työskennellessään yksin esimerkiksi harjoittelukopissa (Kemp 2004, 1, 40).

6.3.1 Temperamenttityyppien vuorovaikutukseen vaikuttavia tekijöitä

Punaisen temperamenttityypin henkilö arvostaa toisessa ihmisessä rehellisyyttä, luotettavuutta, sujuvaa järjestelmällisyyttä, uudistushalua ja oma-aloitteisuutta, energisyyttä ja tekemistä sekä oikeudenmukaisuutta. Häntä taas ärsyttävät turha pohtiminen, jaarittelu ja päättämättömyys, ahneus, itsekkyyys ja velttous, kaavoihin juuttuminen, pessimismi ja huumorintajuttomuus sekä särmättömyys. (Dunderfelt 2012, 101.)

Keltaisen temperamenttityypin henkilö arvostaa empaattisuutta, ystävällisyyttä ja inhimillisyyttä, avarakatseisuutta ja erilaisuuden hyväksyntää, luontevuutta ja spontaaniutta, luovuutta, mielikuvitusta ja dramatiikan tajua, luotettavuutta ja kokemusten jakamista. Keltaista ärsyttävät teeskentely, teennäisyys ja mielistely, niuhottaminen ja komenteleminen, saamattomuus ja uusavuttomuus, välinpitämättömyys ja oman edun tavoittelu. (Dunderfelt 2012, 94.)

Vihreä henkilö arvostaa avoimuutta ja rehellisyyttä, myönteisyyttä ja huumorintajua, luotettavuutta ja vakaata vastuuntuntoa, tasa-arvoisuutta ja loukkaamattomuutta, asiallisuutta ja aitoutta. Häntä ärsyttävät taas jyrääminen ja toisen hyväksikäyttö, ylimielisyys ja kaikkietävät päällepäsmärit, epäoikeudenmukaisuus ja epärehellisyys, liika uteliaisuus, hössötys ja keskeyttäminen, epäreilu nimittely ja kuppikunnat. (Dunderfelt 2012, 99.)

Sininen arvostaa asiallista keskustelutaitoa ja yhteistyökykyä, pikkutarkkuutta, luotettavuutta ja aitoa läsnäoloa, sopimusten pitämistä ja suunnitelmallisuutta, pitkän aikavälin tavoitteellisuutta ja henkisyttä. Häntä ärsyttävät hyökkäävyys ja tilanteen hallitseminen, kierous ja epärehellisyys, hätäisyys, hössötys ja epätarkkuus, vastuuntunnottomuus ja itsekkyyys, pinnallisuus ja kesken jääneet asiat. (Dunderfelt 2012, 105.)

Yllä olevista kuvauksista voi päätellä, että ei ole mikään ihme, jos kahden ihmisen välillä toisinaan tulee yhteentörmäyksiä. Vaikka tunneilla vuorovaikutus ei olekaan täysin tasa-arvoista siinä mielessä, että toinen on vastuussa opetuksesta ja toinen on oppija, ei henkilökemioihin liittyviltä asioilta voi välttyä. Haastateltavat olivat kyllä yhtä lukuun ottamatta sitä mieltä, että vuorovaikutuksessa eri oppilaiden kanssa on eroja, mutta eivät ehkä osanneet kohdistaa sitä nimenomaan temperamenttieroihin, vaan pikemminkin eri tunnetiloihin ja motivaatioon. Tämä johtuu mielestäni erityisesti siitä, että haastateltavien tietoisuus eri temperamenttityyleistä ei ollut kovin vahvaa. Monesti saatetaan yhdistää miellyttävä oppilas nimenomaan hänen vahvaan motivaatioonsa (ja tietysti motivoitunut oppilas sitä ehkä onkin), mutta kyseessä saattaa myös olla henkilökemioihin liittyvä juttu. Toisinaan toisen ihmisen tapaa reagoida ja tehdä asioita on vain yksinkertaisesti vaikea ymmärtää, koska ne poikkeavat niin täysin omasta itselle tyypillisestä tavasta.

7 Lopuksi

Musiikin instrumenttiopetuksessa opettaja ja oppilas ovat useimmiten kahdestaan ja vuorovaikutus on tällöin hyvin paljon kiinni kahden ihmisen välisestä ”kemiasta”. Mielestäni osa instrumenttiopettajan ammattitaitoa on ymmärrys siitä, millainen hän itse todella on myös temperamenttityypiltään ja sitä kautta ymmärrys myös oppilaidensa temperamenttityypeistä. Paljon on opiskeluaikana puhuttu erilaisista oppimistyyleistä, mutta temperamenttityyppeihin ei ammattikorkeakoulussa ole juurikaan paneuduttu, ei ainakaan sen syvällisemmin. Opettajankoulutuslaitoksessa yliopiston puolella ilmeisesti näistä puhutaan enemmän. Mielestäni olisi syytä ottaa sieltä tässä asiassa hieman vaikutteita.

Laajemman työn puitteissa olisi ollut hyvä haastatella useampia opettajia ja myös toisaalta oppilaita heidän näkökulmastaan. Tällä tavoin voisi saada kokonaisvaltaisemman käsityksen instrumenttitunneilla tapahtuvasta vuorovaikutuksesta sekä toisaalta myös oppilaan kokemuksista koskien opettajansa temperamenttia. Olisi mielenkiintoista kuulla rehellisiä vastauksia siitä, miten oppilas kokee opettajansa huonot ja huonot puolet. Tämä olisi laajentanut työtä kuitenkin niin paljon, että käytettävissä olevilla resursseilla päätin olla tekemättä niin. Mahdollisesti gradun mittaisessa työssä tällainen aiheen laajentaminen toimisi hyvin.

Jos aloittaisin työni uudestaan, miettin opettajille asettamia kysymyksiä ehkä vähän tarkemmin. En niputtaisi saman numeron alle montaa kysymystä, enkä toistaisi itseäni niin paljon. Huomasin myös haastatteluja litteroidessani, että en ollut kovin johdonmukainen kaikkien haastateltavien kanssa. Olisin voinut käydä jokaisen haastateltavan kanssa testitulosten adjektiivit läpi samaan tapaan kuin haastattelussa nro. kaksi. Saatoin myös antaa haastateltavan liukua hieman sivuraiteille siitä, mitä olin selvittämässä. Luultavasti haastatteluihin olisi ollut hyvä varata hieman enemmän aikaa, jotta olisin voinut käydä käytössä olevan temperamenttiteorian paremmin haastateltavan kanssa läpi. Onnistuin kuitenkin mielestäni haastatteluissa kohtalaisen hyvin ja ainakin se selvitti sen, että temperamenttityypeistä on hyvä käydä keskustelua.

8 Liitteet

Haastattelulomakkeen kysymykset:

1. Onko sinulla aikaisempaa kokemusta temperamenttitesteistä tai oletko tutustunut jollain tavalla aiheeseen?
2. Kuvaako testitulokset mielestäsi sinua?
3. Miten oma luonteesi näyttää opetustilanteissa? Onko opettajan roolilla vaikutusta siihen, miten luonteesi näkyy? Puskeeko perusluonteesi opettajan roolin alta?
4. Mitä haasteita oma luonteesi tuo opetustilanteisiin? Mitä hyötyä luonteestasi opetustilanteissa on?
5. Oletko huomannut, että vuorovaikutuksessa eri oppilaiden kanssa olisi eroja? Jos, niin mitä?
6. Oletko huomannut käyttäytyväsi eri tavalla erilaisten oppilaiden kanssa? Muuttuiko olemuksesi tai kommunikointisi?

8.1 Haastattelu 1

Ammatti: Laulun opettaja

Sukupuoli: Nainen

Asuinkunta: Jyväskylä

S: Onko sinulla aikaisempaa kokemusta temperamenttitesteistä tai oletko tutustunut jollain tavalla aiheeseen?

H: Ei ole aikaisempaa kokemusta, mutta olen jonkun verran lukenut temperamenteista.

S: Kuvaako testitulokset mielestäsi sinua?

H: Kyllä se kuvaa. Ehkä enemmän vielä se, missä oli heikompi se sangviinikko puoli kuin sitten tämä toinen yhdistelmä.

S: Eli voisi ajatella, että melankolis-sangviininen voisi olla lähimpänä totuutta

H: mmm

S: Eli vihreä ja keltainen

S: Miten oma luonteesi näyttäytyy opetustilanteissa? Onko opettajan roolilla vaikutusta siihen, miten luonteesi näkyy? Puskeeko perusluonteesi opettajan roolin alta?

H: No kyllä se ehkä se rauhallisuus, se niin kuin loistaa sieltä enemmän ja toisaalta ehkä semmoinen päämäärätietoisuuteen meneminen vaikka välttämättä opiskelijat ei sitä aina huomaakaan. Yritän ajatella pitkäjänteisemmin. Ja ehkä se tulee sellaisen herkkyyden ja omien kokemusten kautta, jos on vaikka haastavia tilanteita. Että jos opiskelija ei vaikka harjoittele ja se on minullekin jo tosi haastavaa.

S: Mikä?

H: No esimerkiksi oli sellainen yhtyelaulutilanne ja oppilaat eivät olleet harjoitelleet stemmoja ja minä jouduin ihan hirveästi tekemään sen homman eteen töitä. Ja sitten en siinä tilanteessa suuttunut, mutta sanoin tosi napakasti, että näitä asioita ei

ammattimaisesti hoideta näin. Että minulla oli tosi pitkä pinna, mutta sitten kun se menee, minä sanon siitä, mutta en tavallaan räjähdä.

S: Joo

H: Että minä sanoin, että tänne ei tarvitse tulla enää sitten harjoittelemaan, että haluan, että nämä seuraavalla kerralla menee. Että sanon selvästi enkä jätä mitään epäselväksi siinä tilanteessa.

S: Sinulla kuitenkin oli sitä koleerisuutta tai punaista väriä aika paljon. Voisi kuvitella, että se näyttäytyy tuollaisessa työtilanteessa, että uskallat sanoa jämäkästi asioita.

H: Niin ja sitten tavallaan sekin että, jos asetetaan jotain tavoitteita, niin sitten niitä kohti mennään eikä mennä vain sieltä mistä aita on matalin. Ehkä minä myös vaadin, mutta katson myös tunti-ilanteen ja mitä oppilaalta voi sillä hetkellä vaatia.

S: Sivusinkin jo tuota, mutta onko opettajan roolilla vaikutusta siihen, miten luonteesi näkyy?

H: No on varmasti. Kun vertaa kotioloihin olen tunti-ilanteessa sellainen lukkojenkin aukaisija, että heittäydyn peliksi siellä esimerkiksi. Jos pitää oppilaasta saada jotain juttuja irti, että se lähtee aukeamaan se laulaminen.

S: Joudutko sinä olemaan jotenkin isompi tai?

H: Joo minä joudun tekemään enemmän, olemaan rohkeampi, tuomaan sitä omaa persoonaa ja ilmaisua jotenkin tosi paljon enemmän esille, että heittää ihan ääriesimerkkejä. Ja sitten taas siviilissä voisi vetää jostain asiasta herneet nenään, mutta siinä tilanteessa taas ei voi. Että kuitenkin sellaista pidättyväisyyttä siinä opetustilanteessa saattaa olla enemmän. Ei voi räjähtää oppilaalle.

S: Että se vähän rajoittaa?

H: Niin.

S: Mutta puskeeko perusluonteesi opettajan roolin alta? Että missä määrin ajattelet että siinä on sinua itseäsi ja missä määrin sitä opettajan roolia? Sanoitkin että joudut olemaan isompi ja rohkeampi.

H: Jos miettii vaikka tällöisiä ryhmätilanteita työkavereitten kanssa, niin tiedostan, että niissä taivun enemmän melankolisuuteen ja vähän vetäydyn. Että opiskelijoiden kanssa on ehkä helpompi olla oma itsensä, jos vertaa työyhteisöasioihin. Niissä olen ehkä enemmän tarkkailija.

S: Niin sinä koet, että olet oppilaiden kanssa enemmän oma itsesi?

H: Niin.

S: Jännää tai mielenkiintoista.

H: Ehkä se johtuu siitä, että joutuu kaivamaan niitä esimerkkejä omasta elämästä. Se on paljon vapauttavampaa kuin olla työkavereitten kanssa ryhmätilanteessa.

S: Kyllähän siihen voi vaikuttaa myös se, että olet oppilaan kanssa yksin siinä.

H: Jos oppilaalle on joku sanonut ajattelemattoman kommentin, niin täytyy pystyä nostamaan se oppilas sieltä. Se vaatii ehkä semmoista omien asioiden läpi käymistä ja itsensä tuntemista, että pystyy ottamaan vastaan ehkä sen oppilaan kivunkin.

S: Transferenssit läsähtää naamalle.

H: No just niitä taitaa tulla aina välillä. Mutta että se suhde voisi tulla niin syväksi, että oppilas voisi luottaa siihen. Jos uskaltaa siinä tunteilanteessa päästää sen tunteen vaikka jonkin kappaleenkin kautta, että alkaa itkettää kun se koskettaa niin, ei tarvitse sanoa edes välttämättä että vedä omasta elämästä, mutta se vapauttaa siinä tilanteessa. Ja omaa ilmaisua myös. Saakin sen kosketuspinnan, että minun kroppa toimii ja minä tunnen tämän näin. Se minun rauhallisuus siinä opetustilanteessa on avain. Ja jos on vaikka tosi flegmaattinen oppilas, että ääni lähtee ylipäättään toimimaan, niin siellä pitää olla sellaisena pellenä ja personal trainerina että tee tätä ja tätä.

S: Täytyy astua sen oman itsensä ulkopuolellekin. Sen mikä on luonnollista.

H: Niin. Ehkä sellaista tuli mieleen.

S: No, Oletko huomannut, että vuorovaikutuksessa eri oppilaiden kanssa olisi eroja? Jos, niin mitä?

H: On. (naurua) Ensinnäkin se, että jos oppilas ottaa sen tosissaan ja haluaa harjoitella läksyt, mitkä on annettu. Se on positiivinen juttu. Ja itselle tulee olo, että hän luottaa minun ammattitaitoon. Ehkä se. Ja toinen on se, että annetaan läksyjä mutta ei niitä harjoittele. Tulee sellainen olo, että miksi sinä et harjoittele, että lauleskeletko sinä vaan. Tai annetaan läksyjä mutta ei osaa niitä harjoitella. Sitten on niitä, jotka tietävät kauheasti asioita, mutta eivät oikeasti tiedä, että he eivät pysty ottamaan vastaan. Että he ovat jo niin suuria taiteilijoita. Että valtava sellainen kuori päällä siinä. Väärällä tavalla kasvanut sellainen muusikon identiteetti siihen.

S: Niin luulee, että on jotenkin valmis.

H: Niin. Tai miksi minun pitää laulaa tämä juttu näin. Sitten pitää esimerkiksi laulaa, että kumpi kuulostaa sinun mielestä paremmalta. No sitten se minun esittämä versio kuulostaa kuitenkin paremmalta koska se kuulostaa suomelta ja puheelta. Joillekin pitää ihan rautalangasta vääntää. Se on varmaan niitä persoonakysymysjuttujakin siinä tilanteessa.

S: Onko niillä oppilailta luonnetyyppi, jolla on tietyt heikkoudet ja he eivät ole tajunneet, mitkä ne heikkoudet ovat. Voisi kuvitella, että siinä on myös sellaista. Voi tulla konflikti kahden ihmisen välillä vain siitä, että on erilaisia tapoja tehdä, mutta jos toinen ei voi ottaa vastaan jotain juttua mitenkään päin, niin kyllähän siihen joku syy on silloin.

H: Niin.

S: Että miksi on niin itseriittoinen.

H: Mutta sitten he voivat olla sellaisia, joilla on koko ajan rooli päällä. Ajattelen, että se johtuu epävarmuudesta. On se kuori, kulissit pitää pitää kunnossa. Jos olet vaikka tosi hyvä laulaja, mutta et osaa nuotteja ollenkaan, plokkaat kaikki korvakuulolta, niin siinä tilanteessa läväistäänkin joku prima vista eteen, niin sitten on sillä tavalla, että "ei mun tarvi tälläsiä laulaa". Se kuori on niin kova. Jos sinä oikeasti haluat ammatiksesi tätä tehdä, niin sinun pitäisi opetella laulamaan näitä nuotteja. Vaikka olisi oppimisvaikeutta tai muuta, niin ei sulkisi pois sitä, että en minä tätä tarvitse. Ne ovat ehkä sellaisia haastavampia.

S: Niin että hoitaa sen tilanteen sillä tavalla, että en minä tule tarvitsemaan tätä. En osaa, mutta ei minun tarvitsekaan.

H: Niin.

S: No, viimeinen kysymys, että oletko huomannut käyttäytyväsi eri tavalla erilaisten oppilaiden kanssa? Se on kyllä vähän sama kuin tuo edellinen. Muuttuuko olemuksesi tai kommunikointisi?

H: No kyllä se varmaan siinä mielessä, että jos on se motivoitunut oppilas, joka treenaa, niin on se kauhean mukava opettaa sellaista. On kiva antaa läksyjä ja tietää, että hän hoitaa homman. Jos on joka kerta sama virsi, että olen unohtanut ottaa kopion tai.. Vaikka itsellä olisi tosi hyvä fiilis ja sitten kun aletaan laulaa, niin tulee se "ai niin mä en muistanut ottaa näitä kopioita", ja se saattaa olla toinen tai kolmas kerta. Silloin tulee sellainen, että haluatko sinä tätä ihan oikeasti. Itseä alkaa ärsyttää niissä tilanteissa. Että voitko nyt hoitaa tämän asian edes. Että jos on ollut jokin fraseeraus juttu läksynä tai ääniharjoitus, joka on kaksi tahtia pitkä, harjoittele tätä puolikas ylempää ja puolikas alemmaa ilman pianoa, niin ei vaan luonnistu. Jotkin oppilaat ovat niin laiskoja. En minä tiedä mistä se sitten johtuu. Tavallaan laiskuus ja välinpitämättömyys siitä, että on päässyt opiskelemaan, niin sitä minä en tavallaan ymmärrä, jos se on kuitenkin sitä, mitä on halunnut. Niin siinä se köksähtää sitten.

S: Kyllähän laiskuus ja tuommoinen on joidenkin ihmisten huonoja puolia. Tiedän sen itsestänikin, että kyllä pitää joskus potkia perseelleen tosi paljon ja jos sitä ei jaksa tehdä, niin kyllä se tulos on sen mukaista yleensä.

H: Mutta minäkin olen sanonut, että jos on vaikka vaikea treenata itsekseen, että ois helpompi että ois vaikka piano siinä, että treenatkaa vaikka pareittain. Että siinäkin voisi toinen toistaan vähän potkia. Että sellaista pilkun viilaamista ei jakseta tehdä, vaikka jos se tehtäisiin, niin se kehittäisi ihan hirveästi. Että tulee sellainen että mikä tässä mättää. Eikö maistu tämä homma vai mikä on. Ja monesti sieltä alkaa sitten löytyäkin. Se epävarmuus. Että "mä oon ollu omalla kylälläni paras". Ja sitten kun tuleekin muita siihen ympärille niin "en mä ookaan enää se paras." Niin sitten mennään ihan monttuun. Sitten sieltä lähdet nostamaan pienin askelin.

S: Toi on jännä toi riittämättömyyden tunne, mikä voi lamauttaa.

H: Ja se on tosi iso kasvun paikka monelle. Ja kaikki ei siitä selviä, se on vaan ihan fakta. Minäkin yritän monesti siinä opetustilanteessa sanoa, että sitä armollisuutta itseään kohtaan, että katsoo, missä tilanteessa olen nyt menossa, eikä vain sitä missä pitäisi olla viiden tai kymmenen vuoden päästä. Ja se on vihoviimeinen ajatus, että vertaa itseään muihin. Jos toinen on tehnyt viisi vuotta humppakeikkaa ja toisen ensimmäinen keikka on joku matinea, niin siinä on pikkuisen erilaiset... Tätä se sitten on. Tämä on vähän tämmöistä nuorisotyötäkin, psykologina olemista tämä opettaminen.

S: Joo. (naurua) No, eipä minulla näistä oikeastaan tämän enempää.

8.2 Haastattelu 2

Ammatti: Laulun opettaja

Sukupuoli: Nainen

Asuinkunta: Jyväskylä

S: Mutta niin, että onko sinulla aikaisempaa kokemusta temperamenttitesteistä tai oletko tutustunut jollain tavalla aiheeseen?

H: No eipä oikeastaan. Se, mitä sinä olet kertonut minulle.

S: (naurua) No kuvaako testitulokset mielestäsi sinua?

H: Kuvaa kyllä.

S: Miten oma luonteesi näyttäytyy opetustilanteissa? Onko opettajan roolilla vaikutusta siihen, miten luonteesi näkyy? Puskeeko perusluonteesi opettajan roolin alta?

H: Kyllä sillä varmasti on vaikutusta sillä opettajan roolilla. Eli veikkaisin, että ne ns. kielteiset ominaisuudet eivät näy niin paljon, koska siinä tilanteessa pyrkii tekemään kaikki sen opiskelijan ehdoilla. Esimerkiksi se itsekeskeisyys ei välttämättä ehkä näy siinä niin paljon.

S: Toi on hyvä pointti.

H: Että kyllä minä kotona normaaleissa olosuhteissa annan ne kielteiset ominaisuudet tulla enemmän esille. Opettajana yrittää ehkä ettei anna niille niin valtaa. Yrittää keskittyä sitten niihin muihin ominaisuuksiin.

S: Jos mietit vielä sitä omaa luonnetta, että millä tavalla se kuitenkin sitten näkyisi, jos mietit vaikka niitä hyviä puolia.

H: Joo-o, onko sinulla vielä sitä kirjaa siinä? Pitää katsoa sitä. No, ainakin nämä ahkera ja tunnollinen tulee hyvin siinä opettajatilanteessa esiin, eli pyrin suunnittelemaan hyvin tunnit ja valmistelemaan niitä hyvin. Että se näkyy siinä. Esteettinen... no se nyt on tietysti, se musiikkiin liittyy oleellisesti. Että pyritään aina

mahdollisimman kauniiseen lopputulokseen tai parhaaseen, musiikillisesti esteettiseen. No näistä minä en tiedä, lahjakas, analyttinen. Analyttinen minun on pakkokin olla siinä työssä, että yrittää esimerkiksi etsiä niitä kehitettäviä asioita siellä, että erottelee vaikka, että mikä harjoitus sopisi tähän, millä hän saisi laulutekniikan tässä kohtaa paremmaksi tai kielen. Että kyllä nämä ihan selkeästi. En tiedä tästä uhrautuvaisuudesta. Kyllä minä aina pyrin tekemään parhaani niiden oppilaiden eteen. Sitten jos miettii näitä kielteisiä niin... Äreä, en minä kyllä miellä itseäni hirveän äreäksi kyllä noissa opetustilanteissa. Itsekeskeinen, sitäköön minä en kyllä. Pyrin olemaan epäitsekkäs tunneilla kuitenkin että keskittyy siihen oppilaaseen ja hänen asioihinsa. Syyllisyudentuntoinen, no joo TOI NYT ON SELLAINEN jota minun pitäisi harjoitella enemmän!

S: Että olisit enemmän syyllisyudentuntoinen? (naurua)

H: Ei vaan että olisi vähemmän syyllisyudentuntoinen. No esimerkiksi jos on sellainen tilanne, kuin viime viikolla, että meillä oli tulossa sellainen matinea oppilaiden kanssa, sellainen lauluhytymatinea ja minusta tuntui, etten ollut organisoinut sitä ihan tarpeeksi hyvin. Ja se ei nyt ihan täysin riipu minusta, mutta mietin jälkikäteen, että sanoin ehkä vähän tyhmästi heille siinä tilanteessa. Että minä pahoittelin heille siinä sitä, että en ole organisoinut sitä ehkä tarpeeksi hyvin. Minun olisi ehkä pitänyt jättää se sanomatta, koska niille oppilaille tuli ehkä epävarma fiilis siitä, että..

S: Niin, jos he eivät ole ehkä huomanneet sitä asiaa?

H: Niin, että sitä pitäisi ehkä harjoitella. Mutta kyllähän sitä tässä kun kokoajan tarkkailee itseään, reflektoi, niin sitten tajuaa nämä asiat. Ettei pitäisi antaa tuolle valtaa liikaa. Kostonhaluinen no, ei, se ei kyllä varmaan kauheasti. (nauraa) En kyllä koe olevani kauhean kostonhaluinen. Herkkänahkainen no, minä olen kyllä tosi herkkä ihminen monessa asiassa, että.. Mutta nyt ei tule mieleen noista opetustilanteista sellaista. Ehkä sitten enemmän opiskelijana se on tullut se sellainen esiin. Ehkä se arvostelun ja kritiikin vastaanottaminen voi olla välillä ehkä joskus vähän vaikeata. Tai siis minä en ehkä itse ole tajunnut sitä, mutta sitten joskus esim. jotkut bändikaverit ovat joskus sanoneet, että "sulle on niin vaikeaa antaa kritiikkiä". Niin sitten minä olen vasta tajunnut, kun joku on sen minulle sanonut, että niin no, ehkä minulle on vaikeaa antaa kritiikkiä.

S: Se on varmaan niin, että oppilaat eivät varmaan kauheasti yleensä anna kritiikkiä.

H: Aivan, aivan! Että se ei tule niin paljon siinä.

S: Jos keräisit joka tunnin jälkeen arviointipalautteen, niin siinä alkaisi ehkä huomata, että hetkinen ei tämä ole ehkä kovin kivaa.

H: Niin. Teoreettinen.. No, ehkä minä en koe olevani kauhean teoreettinen, mutta sitä kyllä tarvitsee tuossa opetuksessa, että se auttaa siinä kyllä minun mielestä että... Tämä on laitettu tähän kielteiseksi ominaisuudeksi.

S: Niin se on ehkä se, että jos se pysyy vain siinä teorian tasolla eikä tule kauheasti käytäntöön, silloinhan se on negatiivinen.

H: Niin aivan! No joo mutta sitten yrittää sekä teoriaa että käytäntöä. Sitähän se pääasiassa on se oppiminen siellä tunneilla. Joo, mutta kyllä se ehdottomasti menee aina käytäntöön, että en minä pelkästään teoriaa noilla tunneilla. Seuraa karttava, no, en ole kyllä seuraa karttava. Mielestäni ehkä enemmänkin sellainen, että minä tykkään siitä, että on ihmisiä ympärillä, mutta sitten toisaalta minulla on se puoli, että tykkään olla yksinkin vaikka kotona aika paljon. Mutta sitten jos olen jossain ihmisten ilmoilla niin en minä silloin halua olla yksin. Arvosteleva, no, se nyt kuuluu tuohon opetukseen, että pitää sanoa palautetta. Mutta tämä on ehkä tämä sävy tässä, että miten sen sanoo tavallaan.

S: Niinpä.

H: Siinä nyt varmasti on opittavaa kyllä. Mutta mitä olen saanut palautetta vaikka harjoittelu peditunneista niin, että on osannut sanoa hyvin ne asiat. Ja itse tykkään myös paljon sellaisista opettajista, jotka sanovat asiat mieluummin aina positiivisen kautta tai että ”tää asia vois olla vielä sellanen mitä voisit ehkä”, tai sellainen. Tosi rakentavasti. Mutta toivon etten liikaa arvostele. Ehkä tuossa on se, että pitää ottaa se oppilaan tausta hyvin huomioon, että en tiedä minkälainen fiilis sinulle tuli siitä meidän tunnista. Tai minä tajusin sen tunnin jälkeen, että kun niitä rytmitehtäviä käytiin. Tai minä en ollut tajunnut, että tuo oppilas ei ollut käynyt kolmimuunteisuusasioita missään aikaisemmin kunnolla läpi, niin minä en tajunnut sitä vielä siinä tilanteessa. Sitten vasta myöhemmin aloin ajattelemaan sitä, että

seuraavalla kerralla selitän perinpohjaisesti ne asiat. Että otan sen huomioon. Että vaikka hän on ammattikorkeakoulussa, niin hänellä ei vain ole taustalla niitä opintoja.

S: Ehkä siinä oli vain juuri se, että se ei ihan lähtenyt ja sitten niin kuin sanoit, että sinä et ehkä ollut ihan valmistautunut siihen, että se menisi niin huonosti.

H: Niin en ollut. Ja en ehkä tajunnut sitä, että tämä asia on tavallaan niin alussa vielä, koska tämä sama tyyppi on korvakuulolta pystynyt laulamaan kolmimuunteisesti tosi hyvin. Niin minä en ymmärtänyt sitä että hänellä ei ole sitä teoriatietoa siitä olemassa. Että siinä mielessä toivottavasti en ollut liian arvosteleva, mutta ehkä se on hyväkin tuoda noille amk oppilaille tietoon se, että nuo asiat ovat ihan perusjuttuja, jotka pitäisivät olla jo tuossa vaiheessa hanskassa. Mutta tiedän sen, että me voimme alkaa käydä niitä ihan alusta asti ja perusteellisesti. Se usein menee sillä tavalla, että viikon aikana miettii tosi paljon niitä tunteja, reflektoi ja ”mitäköhän voisin tehdä seuraavaksi ja mitä voisin tehdä paremmin”. Mutta se oli hyvä siinä tilanteessa, että se tuli ilmi, mutta minä en ollut valmistautunut siihen, ettei hänellä ollut mitään taustatietoa tavallaan siitä asiasta. No mutta, tuo saattoi tulla siinä tilanteessa, että minä en jotenkin..

S: No joo, kyllä tässä tuli aika hyvin vastattua tuohon. Mennään eteenpäin, niin ehditään sitten vielä. Tämä vähän liittyy tuohon samaan, mutta mitä haasteita oma luonteesi tuo opetustilanteisiin? Minusta tuntuu, että sinä vastasit siihen jo niin ei tarvitse yrittää kaivaa mitään. Paitsi jos tulee jotakin mieleen.

H: No ehkä tuo herkkänahkainen erityisesti tulee tuossa mieleen, että. Se riippuu niin paljon, että ketä opettaa. Jos minä opettaisin koulussa, niin tämä olisi minulle tosi iso haaste siellä.

S: Ai niin kuin missä koulussa?

H: Vaikka yläkoulussa. Tuo olisi tosi iso juttu. Usein kun olen ollut sijaisena, olen ollut ihan rikki niitten päivien jälkeen.

S: Ai kun he antavat palautetta ja kommentoivat kaikkeen vai?

H: Niin tai se voi olla niin raadollista siellä. Mutta sitten kun opettaa aikuisia ihmisiä yksityistunneilla, se on aivan eri asia, että silloin musta ei tunnu että tuo on erityisen.

Mutta sitten koulumaailmassa tuo herkkänahkaisuus olisi kyllä tosi iso juttu, joka pitäisi kyllä kovettaa tai yrittää olla vähän niin, ettei ota kaikkea ihan niin itseensä aina. Joskus tuo ahkera ja tunnollinen ylipäättään työelämässä vaikka tässä se on vahvana ominaisuutena, mikä onkin. Mutta tuo tunnollisuus minulla on ollut vähän taipumusta siihen, että olen liian tunnollinen, jolloin minä teen liikaa töitä, enemmän kuin pitäisi, jolloin minä saatan polttaa itseni loppuun, mikä näkyy sitten taas negatiivisesti siinä työssä. Mutta eipä näistä nyt oikein muuta tule mieleen.

S: Joo. No, oletko huomannut, että vuorovaikutuksessa eri oppilaiden kanssa olisi eroja? Jos, niin mitä?

H: On kyllä. Ja se voi riippua ihan päivästäkin. Että minkälainen fiilis sillä oppilaalla vaikka on. Jos hänellä on huono päivä, niin minä yritän olla vähän vielä kannustavampi ja positiivisempi. Se on tosi tärkeää tuossa laulunopettamisessa varsinkin, että aistii tavallaan sen oppilaan tunnetilat ja fiilikset. Että saa mielen positiivisemmaksi siellä tunnilla, koska muuten ei pääse eteenpäin yleensäkään. Minun mielestä. Pitää tosi paljon lukea niitä tilanteita. Mikä se jatkokysymys oli?

S: Että mitä eroja vuorovaikutuksessa eri oppilaiden kanssa?

H: No se, minkä on huomannut on, että ikä vaikuttaa aika paljon myös. Jos on nuori oppilas niin he eivät ehkä itse ota niin paljon kontaktia ja vanhemmat taas sitten paljon enemmän osallistuu siihen itse, siihen vuoropuheluun ja elää sitä paljon enemmän mukana. Mutta tuokin riippuu tietysti paljon ihmisestä. Ei sitä voi kyllä yleistää, mutta mitä olen itse huomannut niin ikä ja kokemus vaikuttaa. Mitä muita eroja... Ei tule nyt mieleen.

S: Tulihan siinä. Oletko huomannut käyttäytyväsi eri tavalla erilaisten oppilaiden kanssa? Se on oikeastaan tuo sama. Muuttuuko olemuksesi ja kommunikointisi?

H: No kyllä varmasti, että sama asia siinä, että pitää lukea sitä oppilasta. Minkälainen ihminen on, minkälaista palautetta kukakin kaipaa. Joillekin voi sanoa paljon suuremmin palautetta ja joillekin pitää hakea sitä, ettei voi sanoa niin suoraan vaan hakee paljon enemmän vaikka positiivisen kautta.

S: Niin, että sen oppilaan persoonan mukaan pitää pelata?

H: Joo.

S: Sun pitää tavallaan myös oppia lukemaan sitä niin kuin sanoit.

H: Että jotkut on sellaisia, että he kaipaavat tosi paljon kritiikkiä ja toisille pitää antaa enemmän positiivista ja sitten eri lailla sanoa siitä kehitettävästä. Tosi paljon erilaisia. Aina minä pyrin kyllä sanomaan jotain positiivista ettei jäisi vain sellaisiin kehitysehdotuksiin. Toivottavasti tästä oli jotain apua.

S: Oli kyllä.

8.3 Haastattelu 3

Ammatti: Bassonsoitonopettaja

Sukupuoli: Mies

Asuinkunta: Jyväskylä

S: Onko sinulla aikaisempaa kokemusta temperamenttitesteistä tai oletko tutustunut jollain tavalla aiheeseen?

H: En

S: Kuvaako testitulokset mielestäsi sinua?

H: Kyllä se noin äkkiä kun katsoi niin en huomannut mitään, että olisi ollut mitään tosi erilaista.

S: Miten oma luonteesi näyttäytyy opetustilanteissa?

H: (naurua) No, kyllähän se tietenkin varmaan näyttäytyy.

S: Tässä on myös semmoinen jatkokysymys, että onko opettajan roolilla vaikutusta siihen, miten luonteesi näkyy?

H: Joo kyllä tietenkin sillä tavalla että en heti puhu, mitä mieleen tulee.

S: Tarkoitatko, että se vähän rajoittaa sitä?

H: Niin joo kyllä joo. Tulee mieleen, että oppilaatkin on niin eri ikäisiä. Että jos noita nuoria pikkupoikia käy, poikia ne enimmäkseen on, niin jotenkin poikamaisempi meininki on siellä, että yritän niitä saada mukaan siihen. Joskus jutellaan jalkapallostakin välillä tai jostain tämmöisestä. Mutta se riippuu niin. En tiedä.

S: Tavallaan tuo, että miten oma luonteesi näyttäytyy niin, kun sinä luit noita adjektiiveja vaikka tuosta, että mitä siihen kuuluu...

H: Kyllä se varmaan näyttäytyy

S: Niin kuin vaikka seurallinen ja puhelias, innokas..

H: Joo, joo

S: Tavallaan, tuleeeko nuo esille siinä?

H: Tulee, kyllä ne tulee. Kyllä kun tein tuota testiä, niin mietinkin, tuli mieleen siitä opetustilanteesta. Kyllä se tulee se temperamentti, eri luonteenpiirteet. Että kyllä ne tulevat esille sieltä.

S: Mutta et osaa varsinaisesti vastata siihen, että millä tavalla?

H: No en... En osaa sillä tavalla. Jotenkin tulee mieleen se, että kyllähän se aina tulee se luonne esille, että minkä tyyppinen. Minkälainen se oppilas on ja minkälainen tilanne, myöskin ehkä vähän jarruttelee jotain. Käyttäytyy myös sen oppilaan mukaan siellä. Jos on kova hölöttämään se oppilas niin itse ehkä vähän yrittää jarrutella, ettei yllytä sitä. Meinaan, minulla on sellaisia poikia, jotka pystyisivät puhumaan vaikka sen 45 minuuttia ihan tuosta vain.

S: Joo, niinpä. No mitä haasteita oma luonteesi tuo opetustilanteisiin? Ja mitä hyötyä luonteestasi opetustilanteessa on?

H: No ehkä minä olen kuitenkin suht. rauhallinen, että en heti keitä maitoja jos joku.. Sitten haittoja niin voisi ehkä ajatella, että en vaadi tarpeeksi ja annan periksi joissakin, että joskus voisi olla joissakin tilanteissa vähän vaativampikin, ettei päästä läpi ihan mitä tahansa.

S: Aivan.

H: Tuli yhtäkkiä mieleen.

S: Joo. No oletko huomannut, että vuorovaikutuksessa eri oppilaiden kanssa olisi eroja? Jos, niin mitä?

H: No, ei oikeastaan tuota..

S: Tavallaan että jos on eri tyyppisiä oppilaita, että heillä on kanssa erilaisia luonteita, että vaikuttaako se siihen?

H: No kyllä tietysti sillä tavalla vaikuttaa, että jos on hiljaisempi oppilas niin silloin minä ehkä puhun enempi kuin, että jos.. tai no jaa? Minä nyt mietin.

S: Tarkoittaako se, että sinun täytyy ottaa enemmän tilaa silloin?

H: Niin, mutta. Tai sanotaan sillä tavalla, että jos joku oppilas on kova puhumaan, niin joudun joskus vähän jarruttelemaan. Että soitetaan ja pysytään asiassa. Sitten kun minulla on sellaisia nuoria poikia, jotka ovat sellaisia vitsinkertoja. Mikä se muuten se kysymys?

S: Että oletko huomannut, että vuorovaikutuksessa eri oppilaiden kanssa olisi eroja?

H: No periaatteellisella tasolla ei ole. Kaikkien kanssa puhutaan ja kaikki toimii ihan hyvin. Tietenkin toiset lähtee helpommin keskusteluihin mukaan ja heillä on enemmän kysymyksiä . Tämmöisiä näin.

S: Oletko sinä huomannut että sinä käyttäytyisit eri tavalla erilaisten oppilaiden kanssa. Sinä vähän vastasitkin jo siihen, mutta muuttuuko olemuksesi tai kommunikointisi?

H: Sitä on ehkä hankala sanoa sitä olemusta. Kyllä se saattaa jossakin tapauksessa jollakin tavalla. Ehkä lähinnä sillä tavalla jos on hiljaisempi, niin pyrin selittämään ehkä enempi sitten. Aina koko ajan sitten mietin, että ymmärsiköhän hän mitä minä puhuin. Ja saatan selittää parikin kertaa jonkun jutun. Jos toinen ei tajua, selitän sen ehkä kolmannenkin kerran. Se on tosiaan hankala mieltä itse, että miltä vaikuttaa siinä opetustilanteessa. Yhtäkkiä tuntuu, että samanlainen minä olen kaikille, mutta en varmaan ole, jos sitä rupeaa ulkopuolisena tarkkailemaan.

S: Jees, mutta ei minulla tämän enempää näitä kysymyksiä.

9 Lähteet

Dunderfelt, T. 1998. Henkilökemia : yhteistyö erilaisten ihmisten välillä. Söderkulla: Dialogia.

Jakkula, H. Liivak, K. Veltmann, E. 2012. Tapahtuuko kohtaaminen – syntykö vuorovaikutusta. Julkaisussa Soiva opettajuus 2012. Edita, Helsinki, 12-13

Kajaanin ammattikorkeakoulu. Tutkimuksen – opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite. 2014. Viitattu 15.7.2014. <http://193.167.122.14/Opari/ontTukiTarkoitus.aspx>

Keltikangas-Järvinen, L. 2004. Temperamentti : ihmisen yksilöllisyys. Juva: WS Bookwell Oy.

Kemp, A. 2004. The Musical Temperament – Psychology and Personality of Musicians. New York: Oxford University Press.

Kujala, S. Jussila, O. 2014. Temperamentit kohtaavat – itsetuntemuksesta apua opettamiseen. Open stage 28.5.2014. Viitattu 15.7.2014. <http://verkkolehdet.jamk.fi/openstage/2014/05/temperamentit-kohtaavat-itsetuntemuksesta-apua-opettamiseen/>

LaHaye, T. 1993. Luonteesi ja sen mahdollisuudet. Hämeenlinna: Päivä.

Mullola, S. 2013. Temperamentti- oppimisen yksilöllinen instrumentti. Teoksessa Musiikkipedagogin käsikirja : vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Toim. P. Jordan-Kilki, E. Kauppinen ja E. Korolainen-Viitasalo. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, 58-86.

Sinkkonen, J. 2013. Poikien ja tyttöjen musiikki? Teoksessa Musiikkipedagogin käsikirja : vuorovaikutus ja kohtaaminen musiikinopetuksessa. Toim. P. Jordan-Kilki, E. Kauppinen ja E. Korolainen-Viitasalo. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, 53-54.

Teachout, D. 2001. The Relationship Between Personality and the Teaching Effectiveness of Music Student Teachers. Psychology Of Music 29. 179-192.